

Er Bredtvedt kvinnefengsel Norges "djevløy"?

Frå Bredtvedt kvinnefengsel i Oslo er det i løpet av de siste par årene kommet uferheldsnæssig mange klageskrift fra fangene. Ingen av disse klagenes har fått se offentlighetens lys gjennom pressen eller på annen måte. De er heller ikke blitt tilbakovist etter tillitvekkende undersøkelser. Derimot har Halldis Stenhammer i Dagbladet og fru Benneche, Stavanger, skrevet hver sin selskinsfartelling etter hver sitt søndagsbesøk i fengselet - der de fikk avvist hva de skulle se og hvem av fangene de skulle spørre om hvordan de hadde det. (Fortrinsvis slike som klarret seg til håpet om snart å slippe ut på prøve).

Men allmenheten har krav på å få ærlig svar på om det er sandt at forholdene ved kvinnefengselet i Oslo har vort (og er?) verre enn ved noen av de andre fangeleirene og konsentrasjonsleirene i Norge?

Er det sanning eller usanning at gravide kvinner heldes innesperret på mangelfull ernæring og liten adgang til frisk luft og nesjen til kless i fødselen, og at de før å fengsles igjen tas fra sine spebarn på ned til 7 mndr.? Ligger Bredtvedt i Oslo, Ravensbrück eller Sibir?

Er det sandt eller ikke sandt at der sitter kvinner på over 70 år som politiske fanger? Er der en blind gammel kone fra Finnmark, - eller har fruene Stenhammer og Benneche skrevet sannheten, slik at Bredtvedt kan tjene som mønster for den humanisme, det menneskeverd og de menneskerettigheter som mange millioner menn gav sitt liv for under 5-6 års krig?

Er det riktig at beskyldningene i Marta Steinsviks bok angående Bredtvedt har vist seg å vere sanne, og at de bare avslører et par prøver på en lang rekke forbrytelser fra fengselets side. Vil ikke vår menneskekjære og sannhetskjære sosialminister sørge for en undersøkelse og et svar som alle kan ha full tillit til, og senhever seg helt over det forhold at fhv. direktør Aslaug Åsland er hans konsultative kompajong?

Til startgrunnlag for en slik undersøkelse - som burde foregå i forhørsretten for åpne dører - tillater vi oss å gjengi noen nødrop som i år og dag har ventet forgjeves på å få se dagens lys.

Selv ikke riksadvokaten og lill. Kaltenborn kan få seg til å tre at de navngitte fanger ville løpe den risiko å skrive alt dette dersom det var fri fantasi og løgn og dikt. Men la oss nå slippe å høre flere beviser for at det blir över represalier mot fanger for å ha røbet sannheten. Og spar dere unaken med å finne ut hvem som sender ut dette. La oss derimot få den isninkede sannhet om "dårkisten i Kairo", adresse Bredtvedt, Oslo.

Sannheten om Bredtveit.

av fru Rognum.

Det var ikke en enkel, grusom handling som gjorde at frk. Gunvor Feyling fikk navnet IRMA GREESE, men en lang rekke nålestikk, utført med utspekulert djevleskap, en åndelig tortur som ga fangene en stadig utrygghetsfølelse, særlig da de stakkarane som hun hadde lagt sin spesielle elsk på. Denne torturmetode førte til en sjælelig invaliditet. En kunne til slutt hverken ha tillit eller tro, og det førte tilslutt til at folk som ikke engang har kunnet drepe en flue, fikk lyst til å drepe i bare avmaktsfølelse.

Jeg vil nu vesentlig bare skrive om ting som hun har gjort like ovenfor meg selv, ting som jeg til enhver tid vil kunne stå til rette for, f. esk. klorforgiftningen og svartesellen.

Natt til den 8. mai 1945 ble jeg arrestert og opplevde da noen dager som vanskelig kan beskrives - først på nr. 19 og siden på Ilebu som jeg kom til den 11 mai. Det var grusomt å måtte være vidne til all den misshandling fangene fikk. Spesielt gikk det ut over våre frontkjempere. Men det verste var at jeg måtte være vidne til at mine kvinnelige medfanger også ble misshandlet. Selv fikk jeg ikke den blideste medfart, men jeg sier likevel, takke til litt juling framfor åndelig tortur.

En av de som plaget meg verst, heter Edvarda Dragenes. Hun var rustet med gevær som hun bar da fangene ble visitert. (For tiden sitter hun selv arrestert på Bredtveit.) Ankomsten til Bredtveit omkring 16. mai ble rene sirkusforestillinger. Slag og spenn var de instruksene vi fikk. Om denne første tid på Bredtveit kan det skrives en hel liten bok, og dette blir nok også gjort engang.

Det som her skal berettes om er "Engelen" Gunvor Feylings sadistiske tilbøyeligheter. Hun hadde spesielt lagt sin elsk på fru Østbø og meg.

Til å begynne med ble det alle mulige slags forbud mot oss, anbringelse på eneselle, arbeidsforbud, m.v. Mens andre slapp ut på skurearbeide på de forskjellige forlegninger, hvor de iallfall fikk litt

ordentlig mat, det fru Østbø og jeg i hver vår celle.-Disse straffesellene på E. er ca 1,5 X 2 m.Når sengene er slått ned for natten, er der ikke plass til å gå ved siden av. Politiet gav meg lov til å få inn bøker, men vokterne Feyling og direktør Aasland forhindret dette.

Først i august måned fikk jeg ved hjelp av min etterforsker anledning til å arbeide litt. Fru Østbø og jeg var da så sultne at vi spiste sur lepskaus fra søppeldunkene etter svenskeguttene.

Jeg var nu etter ordre fra politiet kommet fra eneselle til brakke G. Men frøken Feyling sørget for at jeg ble flyttet fra solsiden til skyggesiden i hovedbygningen og fikk der som medfange en som ingen andre kunne bo sammen med.

Da mine venner ute fikk rede på at det ville bli medmagt påstand om dødsstraff for meg, ordnet de med et fluktforsøk. En medfange, Marthe Nilsen, fikk jeg med på dette. Det lykkes for meg å komme over gjerdet og bortover veien mot bilen som ventet oss, men frk. Nilsen ble hengende fast i gjerdet. Jeg ble heftet av dette og da så bilen fra Bredtveit kom etter oss flyktninger, gikk jeg mot fengselsbilen for å undgå skytning og for å undgå at mine venner i den ventende bil skulle bli tatt. Etter dette ble vi begge flyktninger satt i hver vår patent, PATENTEN er et firkantet rum med dobbelte vegger. Det er to rum i en slags støvete garasje. I hvert av rummene er der et blendingsvindu som ikke kan åpnes. Den eneste lufttilførsel kommer gjennom en luke ca 25 cm. i firkant. Den luften en får blir hvirvlet inn fra den støvete garasje, da luftåpningen munnar ut i denne. I garasjen var det dengang plassert all mulig slags skrammel og bl.a. en salmiakdunk og en stor td.kloroform. Garasjerummet fikk heller ingen lufttilførsel, da vinduet der var både lukket og blendet. Frisk luft fikk vi således ikke og da vinduet i garasjen var blendet, fikk vi heller intet lys de første dagene. Elektrisk opplysning var der, men det ble heller ikke slått på i den tid. - Det eneste bohove i "PATENTEN" var en trekasse ned en dodunk uten lokk. Denne dodunk måtte plasseres nede i kassen. Som lokk måtte en benytte vaskevannsfatet. Det var ikke

tillatt å sette det med bunnen ned, det skulle hvelves over den stinkende dunken, etter ordre fra frk. Feyling.

Om natten ble det lagt inn en madrass uten laken og pute. På min var det en stor blodflekk. Ringeledningene i begge rum var i ustand. I tilfelle sykdom eller dødsfall kunne hjelp ikke tilkalles. I 3 av de 17 døgn vi var der, lå vi og krabbet i mørke som dyr, dunkene fikk vi ikke tømt, og vann til oss selv og til rengjøring av rummene fikk vi heller ikke. Spisebestikket var en treskje og en pappboks.

Etter entid kom plutselig frk Feyling og skrudde på lyset. Vi fikk vann og ordre om å vaske oss. Håndklær fikk vi også. Ut på dagen kom forklaringen: Inspeksjonen var på befering. Dørene hadde da fått stå åpne en tid for luftning. Alt var da vasket, oss selv iberegnet. At der ikke var en stol å sitte på, la de visstnok ikke merke til. Heller ikke la de merke til at vi var helte hese og ikke kunne stå på benene. Da jeg ikke kunne få si noe på grunn av hæsheten, sa frk. Feyling sussøtt: "Nei gid så forkjølt De er blitt da."

Grunnen til hæsheten var følgende: Av salmiakkdunken i garasjen ble der stadig tappet. Selv de som tappet, hostet og kremtet, - men tenk på oss som ikke fikk noen annen luft enn den fra garasjen. Dette var ikke det verste. I garasjen var der foruten salmiakkdunken også en tønne med klor, som før nevnt. En dunk med flytende sæpe som lekket samt spill fra salmiakkdunken blandet seg med kloren og der utviklet seg klorgass som gjennom den lille luftåpning trengte seg inn til oss. Vi ble satt inn i Patenten en lørdag formiddag og allerede om ettermiddagen begynte jeg å hoste. (Jeg har hatt tuberkulose og vært på sanatorium 2 ganger. Dette visste frk. Feyling). Jeg trodde først at det var en liten forkjølelse, men merket så at det ble tyngre og tyngre å puste. Hosten tiltok og holdt på til jeg fikk blodsmak i munnen. Det er forferdelig å holle på å miste pusten og ikke ha noen ringeledning for å kunne tilkalle hjelp. Så gikk natten i bekende mørke.

Ut på morgensiden falt jeg i en slags døs og våknet ved at frk.

Feyling stod i døren. Hun ble gjort oppmerksom på at her var noe i luften som gjorde at jeg ikke fikk puste. Da smilte hun djevelsk og sa: Nu skulle vi få føle litt av det hun hadde følt da hun sat inne.

Jeg ba om å få tale med presten, men til det fikk jeg svar: De har ikke bruk for noen prest. Dermed smelte hundøren i og gikk. Jeg hørte hun rumesterte i garasjen og beveget seg ved viften som blåste frisk luft inn til oss. Klorlukten ble fra da av sterkere og et hvitt belegg la seg på veggene. Det er min faste overbevisning at irk. Feyling la klor i viften, men dette kan jeg ikke bevise. Hun vil selvfølgelig benekte det.

Da de fra kjøkkenet kom med middagsmaten, var de rystet over at vi ikke var flyttet. De kunne intet gjøre mot frk Feyling, men varslet de vekten som da han kom og fikk se hvordan det stod til, bodret både meg og kameraten ut i frisk luft. Våre øyne var rødkantede og det randt av dem som om vi begge gråt.

Vi sjanglet ut og fikk støtte av vekten for å komme oss bort i luftgården. Det var for oss umulig å kunne gå uten hjelp. Å stå var også umulig. Jeg måtte legge meg på bakken. - Over oss stakkare som var halvdøde av klorforgiftning, gikk en vakt med maskinpistol. Hans kamerater som var på søndagsbesøk, tok han etter tur med inn i luftgården for å beskue oss og gjøre seg lystige over vår elendighet. En avvaktene, den nidkjære Svendsrud, som er her enda, kommanderte meg til å løpe i den elendige tilstand jeg var. Jeg gjorde mitt beste, men bens ville ikke bære.

Vi ble ført tilbake til de samme seller. Dunkene i garasjen stod der ennå. De kunne ikke bli flyttet før frk. Feyling hadde gitt sin tillatelse herfor. Hun hadde gitt ordre om at de skulle stå der.

Så begynte en ny forferdelig ettermiddag og natt. Å beskrive dette er umulig, det må oppleves. Tenk på hvordan det kjennes å bli langsomt kvalt. - Ommorgenen kom en vokterske som nu er sluttet (antakelig fordi hun var et menneske med medielelse). Hun gråt da hun så oss. Men Beres er jo mennesker, sa hun. Jeg var da helt hæs, øynene røde og hovne, og det

rant fra både nese og øyne. Utpå ettermiddagen kom Aas og fjernet blendingen og satte vinduet på klem. En stund etter kom direktør Aslaug Aasland og beklaget det hele som et meget kjedelig uhell. Litt senere fikk vi besøk av frk.Feyling som uttalte at det ikke kunne være så farlig med litt klør, og forresten var det bare et hendelig uhell. "Uhell," freste jeg, "si heller mordforsøk." "Dem skal jeg nok fa spak," var det svar jeg fikk av frk.Feyling som gikk og låste døren med to store jernbolter. Der er forresten to dører utenpå hinannen.

Det var frk.Feyling som rev av meg klarne mens jeg var i "PATENTEN". -Lufta fikk vi heller ikke den dagen og heller ikke de andre dager før lørdagen. En ettermiddag kom dr.Schreiner for å vaksinere oss. Det var forresten den dag vi hadde fått vann til å vaske oss selv og sellen og hatt dørene oppe til luftning mens vi ble bevoktet med maskinpistol.- Vi fortalte legen om kløren. Han gikk da inn i sellen, snuste overalt og spesielt ved ventilen og uttalte: "Det er ikke tvil om at her er klør." Diakonen ble spurt om hvor lenge vi skulle være her. Denne visste det ikke. Legen sa: "Vi må se å få dem opp." Men legens ordre ble etter diakonens (Jompa Darups)utsagn gitt videre til frk.Feyling som saboterte den. Direktøren reiste bort i 14 dager og vi var hjelpeløse i Feyling djevlelske vold. 17 døgn holdt hun oss i dette helvete. Av og til kom hun inn for å se om vi var blitt spake og ville be om å få komme opp. Diakonen Darup sa til meg at Feyling hadde sagt vi skulle bli i sellen til vi var blitt spake og ba om nåde. Det gjorde jeg ikke.

Martha Nilsen fikk reumatisme. Hun ble nesten stiv. Jeg hostet og var nestenferdig. Diakonen syntes synd på oss,men kunne intet gjøre på grunn av frk.Feylings ordre. En dag tok han senkningen på meg og målte temperaturen. Den kvellen ble vi hentet. Av "engelen", som frk.Feyling kaltes, ble jeg hentet og ført på avdeling B. og inn på eneselle. Vakten har siden fortalt meg at hun hadde fått ordre av frk.Feyling om å behandle meg ekstre strengt.

Den åndelige terror:

Fra nu av begynte åndsterroreren. Alt jeg ba om ble konsekvent nektet. Besøk fikk ingen av oss to i den tiden. Månedene gikk og jeg ble sittende alene, luftet alene, spiste alene og fikk aldri snakke med noen. Arbeide var forbudt. Kun fikk jeg somlesestoff bibelen.

Etter lang ventetid fikk jeg endelig ved familiens hjelp tak i en advokat. Jeg fortalte ham alt om opplevelsen i "PATENTEN", men fr. Feyling har fortalt ham et alt jeg sa var løgn. Det har jeg siden fått høre. Han trodde ikke meg, men Feyling. Men senere har advokaten av Skjevesland fått bekreftet at mitt utsagn var riktig. Vi var blitt kloroformforgiftet, men det var "et hendelig uhell.". Det samme gjentok seg med min etterforsker. Frk. Feyling fortalte også ham at jeg løy.

En medfange, fru Østbø, forsøkte å gjøre litt for meg, men det skulle hun ikke ha gjort. Hun ble av den grunn sammen med meg stemplet som leirrens farligste agitatorer. Alt det vi sa var løgn. Fra nu av ble fru Østbø, som hadde vært heldig og bodde på brakke, isolert på eneselle. Martha Nilsen som også hadde vært på eneselle, ble etter 1. mnd. sluppet ut herfra. Jeg for min part oppførte meg helt korrekt (etter vaktens beviselige utsagn). Hun ba for meg om jeg ikke kunne få slippe ut med de andre, men jeg ble sittende.

Jeg ba advokaten å undersøke hvorfor jeg skulle sitte på eneselle. Feyling svarte ham at politiet hadde bestemt det. Da min etterforsker nu hørte det, ble han ganske rystet. Politiet hadde tvert imot sagt at jeg ikke skulle isoleres. Feyling påstod fremdeles at hun ingen beskjed hadde fått og ga skylden på vekten Nikolaisen, som var sluttet. Tvertimot hadde hun fra politiet, gjennom nikolaisen, fått ordre om denne strenge isolering, påstod hun. Etterforskeren gir meg beskjed om at en slik ordning aldri er blitt sendt fra politiet.

AV pur åndskap har frk. Feyling uten ordre fra noen holdt meg på eneselle fra august til januar. Før jul fikk jeg vite gjennom advokaten at politiet hadde gitt ordre om at jeg skulle ut av enesellen, men

julaften kom og jeg satt der fremdeles. Riktignok fikk jeg om aftenen 1½ time sammen med de andre, men ellers satt jeg hele julen og nyttår fremdeles på min selle.

Før har jeg aldri hatet. Jeg arbeidet i Sipo for å skjerme mot sabotasje med tap av norske menneskelig. Dette gjorde jeg uten betaling, og først etter at kamerater av meg var myrdet av heimefronten. Ellers har jeg vært frontsøster i Finnland 1949 og gjort det jeg har kunnet for å lindre nød.- Nu derimot, er jeg begynt å hate så innerlig at jeg rent brenner opp innvendig. Jeg har hørt man en sår gråt her på Bredtveit, og alltid har frk. Feyling vært årsaken. Men det er tingsom en ikke kan ta og føle på: En djevlesk bemerkning, et brev man ikke fikk. Typisk herfor er noe jeg hørte forleden dag. Direktør Parm stod med noen fotos som var kommet med et brev. "Disse kan jeg vel legge ved, sa Parm. Men Feyling sa nei, hun skulle ikke ha dem.

Til fru Ester Johansen (Kalle knekkebrøds kone) sa hun at hun ikke måtte høre på oss. Det gjalt å få fru Johansen, som snart skulle ut, isolert. Hun ble satt på eneselle for ikke å få noe fra oss ut. Dette var ordre fra frk. Feyling. Da dette ikke nyttet, forsøkte hun å få fru Johansen erklært sinnsyk. og dermed ikke feste lit til hennes utsagn. Fru Johansen ble 3 ganger daglig fylt med sovemedisin av frk. Feyling. Dette varte i lengere tid, helt sikkert i over en uke. Etter denne behandling ble hun så av frk. Feyling sendt sent en aften til mentalundersøkelse. Det visste direktøren intet om.

Men for å gå videre om meg selv:

Da jeg kom ned på tomannsselle i Januar, var jeg enda tillitsfull og trodde at nu skulle jeg bli bedre. Men særbehandlingen fortsatte. Kameraten kom ut på arbeide med vedsjau, jeg fikk på anmodning et hånlig smil.

Endelig fikk frk. Feyling sykepermisjon i juni og jeg fikk tre herlige mndr. i vaskeriet. På den tid fikk jeg også bo sammen med flere andre i kjelleren. Men Feyling kom igjen og ikke lenge etterpå befant jeg meg igjen på tomannssellen oppe på kvisten.

Jeg ble ihøst forhørt om frk.Feyling, men hun blånektet alt og sa at jeg måtte være sinnsyk. På trots av at jeg har vitner mot henne blandt personalet, blir det intet gjort mot henne. Hun er djevelsk også for dem. Da hun var syk, var Bredtveit som et paradis. Hun er helt hjerterå,

Da jeg skulle komme ned og motta dommen (der var påstand om dødsstraff), ba jeg henne om hun ikke for engangs skyld kunne gi meg en sigarett. Svaret var nei. Andre steder får de som har dødsstraff over seg, gjøre omtrent som de vil. Da jeg hadde fått påstanden, sa politiet at nu kom de sikkert til å bli snille med meg på Bredtveit. Fra politiet kom jeg tilbake med dødspåstanden temmelig ferdig. Jeg ble mottatt av frk. Feyling som beordret kroppsvisitasjon. Tenk om jeg hadde fått med meg en aldri så liten sigarettstump?

En av pikene her (jeg tror hun het Salli), fikk venerisk sykdom på Bredtveit. Hun fortalte at hun sammen med flere andre var blitt kroppsvisitert av frk.Feyling. Når hun undersøkte oss i vagina, brukte hun fingeren utenpå en trøye. På denne måte ble Salli smittet.

Fru Prag-Magelsen (hun er 68 år), hadde ondt i ryggen. Hun hadde fått direktørens lov til å få et sjal som lå i kufferten. Det ble nektet av Feyling. Fru Østbø har Feyling forfulgt hele tiden. Hun ble av Feyling satt på de feleste seller. Tidsskrifter som var blitt tillatt henne av direktøren, ble stoppet av Feyling. Feyling har heller ikke unslått seg for å tale nedsettende om fru Østby bl.a. til presten. Hun påstår at fru Østby farer med løgn når hun forteller presten om forholdene på Bredtveit.

Mot Wally Solheim har hun vært en djevel. Hun ble av Feyling satt på eneselle fordi hun ikke kunne innse at det var galt å pleie sårede "fientlige" soldater. Feyling forfølger henne på alle tenkelige og utenkelige måter. Idag ser frk. Solheim ut som et vrak på grunn av Feylings forfølgelse. Sist frk.Solheim fikk et av sine anfall, ble hun båret i "PATENTEN" og frk.Feyling skal da både ha slått henne og revet henne i håret. Selv har jeg sett frk.Feyling sparke en fange som løp opp en trapp. Feyling sparket henne så hårdt på knehasserne, at hun ramlet ned trappen.

Gudvør Feyling er Bredtveits onde ånd. En da får hun nok stå til rette for sine terrorhandlinger. Alt det grusomme hun har gjort med Wally Solheim, skal nu tas opp av politiet, Etterforskningen er satt igang etter ordre av hennes bror som er ridder av St. Olav.

Fru Dorthea Setsaas fra Notodden ble av en lege på Rikshospitalet beordret innlagt på sykehus. Da fru Setsaas talte med frk. Feyling herom, fikk hun til svar: Når De har sonet, kan De komme på hospitalet. Fru Setsaas ble ikke lenge etter båret ut i dødsrullen.

----- " -----

Rettsstaten Norge er ikke særlig kresen i valg av mennesker og metoder og de "ansvarliges" ansvarsfølelse er ikke overveldende.

Da noen mannlige vakter på Falstad smuglet inn litt ekstra mat, cigaretter og drink til noen kvinnelige fanger, brølte hele den norske dagspresse opp, og det reises offentlig tiltale mot vaktene som er avsatt fra stillingene sine.

Godt og vel. Så humane forhold går det selvsagt ikke an å praktisere i fengslene. Det ville nok blitt for gemytlig der da. Ellers er det ingen skade skjedd. Noen verdenskatastrofe var det ikke. Det nyttigste en kunne ha gjort, var å låne seg et smil eller litt hellig harme og ordnet sakene på administrativt måte.

Men når varetektsfangene på Bredtveit kvinnefengsel lider planmessig overlast i år og dag, da er avisene lukket og låst fordi det skjer mot politiske fanger, og myndighetene reagerer heller ikke på de mest høylydte klagemål.

Det er hevdet fra forskjellige, høyere hold at alle NS-medlemmer må straffes fordi de ved sitt medlemskap i NS har kausjonert for den tyske terror og råskap. Det er da på det rene at den overveiende del av NS-medlemmene så lenge krigen varte ikke hadde noen eksakte opplysninger om den tyske terror.

Ve over de mer eller mindre ansvarlige myndigheter og over den overveiende del av den norske presse om de i likhet med NS-medlemmene skulle

- 10 -

bli trukket til ansvar for hva de ikke bare har kausjonert for -
- og det til trots for at det foreligger eksakte opplysninger om forholdene -, men også for hva de direkte eller indirekte har satt i verk, forsøkt å bortforklare og neddysse, og derved opprettholdt.

Stakkars de mennesker om de ikke forandrer sine metoder, trekker tilbake sine ulovlige anordninger og stopper forfølgelsen av annerledes tenkende mennesker før den tid er modnet da de vil bli målt med samme mål som de selv har målt.